

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Запорізька державна інженерна академія, кафедра українознавства

Термінологія кожної науки є інструментом її розвитку. Досконалість, стабільність термінології свідчить про науковий прогрес галузі знань, а також про можливості конкретної мови у вираженні нових понять та ідей. Із відомих усім причин протягом багатьох років українська термінологія взагалі (і юридична зокрема) не мала змоги розвиватися самостійно. Упродовж цього часу судочинство велося переважно російською мовою. З набуттям Україною статусу незалежності, запровадженням «Закону про мови в Україні» криміналістика переходить на державну мову. У зв'язку з цим виникає ряд проблем, пов'язаних з перекладом та тлумаченням російських термінів і застосуванням їх на практиці.

Сучасний розвиток термінологічного апарату у сфері криміналістики та кримінального процесу повинен йти шляхом уніфікації та універсалізації існуючої термінології. При цьому необхідне забезпечення відповідності застосовуваних термінів і понять кримінальному та кримінально-процесуальному законодавству, а також світовому вирішенні розвитку юриспруденції.

Одним із показників зрілості науки є ступінь сформованості її понятійного апарату та відповідної термінології. Наука кримінального процесу та криміналістики враховує усі поняття і терміни будь-якої галузі знань і техніки, культури і мистецтва, виробництва і торгівлі, фінансів і бізнесу, але лише в напрямку їх використання для вироблення власних понять і відповідних термінів, необхідних для пізнання, попередження і припинення злочинів. В цьому відношенні використання понять кримінально-процесуальної науки є обов'язковим засобом, який проте не можна оцінювати як заміник криміналістичних методів.

Юридична термінологія розвивається з розвитком держави. Розглядаючи питання про джерела права східного слов'янства, вчені, вважають, що в епоху первіснообщинного ладу правові відносини регулювались нормами звичаєвого права, які пердували закону. Найдавніші писемні пам'ятки зберегли деякі норми звичаєвого права, які існували за первіснообщинного ладу, напр.: «кровна родова помста», «судові докази», «викрадання», «убити», «насилувати» тощо.

Вивчення, проблем сучасної криміналістичної та кримінально-процесуальної термінології дозволяє окреслити ряд тенденцій розвитку термінологічного апарату і зробити такі висновки. Українська мова у законодавчій, виконавчій, судовій та правоохоронній сферах діяльності зазнала нищівної російськомовної асиміляції, яка руйнувала всі фонетичні, лексичні, синтаксичні, стилістичні особливості української мови. Основний напрямок формування сучасного ділового мовлення - це усунення кальок із іноземних, зокрема російської мови і пропагування натомість питомо українських слів. Кожна наука оперує певною системою понять і термінів, які їх називають, їх однозначне розуміння необхідне для правильного застосування наукових положень. Тенденціями розвитку термінологічного апарату, на наш погляд є уніфікація термінології, оскільки скорочується кількість термінів, які означають один і той же об'єкт, наприклад тактичний прийом. Вплив уніфікації на мову науки кримінального процесу і криміналістики має місце також тоді, коли декілька прийнятих термінів замінюються одним повним. Розширення кола визначень, які застосовуються, їх зміна і диференціація. Вирішенню даної проблеми буде сприяти адекватний переклад на українську мову традиційних термінів іншомовного походження і їх відповідність світовому рівню розвитку наук кримінального процесу і криміналістики, а також відповідність у застосуванні кримінального і кримінально-процесуального законодавства. Виходячи із вищенаведеного вважаємо, що значну увагу належить звернути па створення фахових багатотомних юридичних словників, криміналістичних і кримінально-процесуальних енциклопедій.

